

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos CXX. — Izdan in razposlan 22. dne avgusta 1916.

Vsebina: (Št. 260 in 261.) 260. Ukaz o „Mestnem vojnem kreditnem zavodu za Gališko“. — 261. Cesarski ukaz o preskrbovanju prebivalstva z neobhodno potrebnimi reči.

260.

Ukaz finančnega ministrstva v porazumu s pravosodnim ministrom z dne 2. avgusta 1916. l.

o „Mestnem vojnem kreditnem zavodu za Gališko“.

Na podstavi cesarskega ukaza z dne 10. oktobra 1914. l. (drž. zak. št. 274) se odreja:

§ 1.

„Mestni vojni kreditni zavod za Gališko“ (Galicyjski miejski wojenny zakład kredytowy [Hatyckij wojennyj zakład Kredytowy dla miest]), čigar ustanovitev in naloge se uravnajo z ustavom, ki ga izda finančno ministristvo, ima svojstvo juriistične osebe in se mora vpisati za trgovca na trgovinskem sodišču svojega sedeža.

§ 2.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Hochenburger s. r.

Leth s. r.

261.

Cesarski ukaz z dne 21. avgusta 1916. l.

o preskrbovanju prebivalstva z neobhodno potrebnimi reči.

Na podstavi § 14 državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem tako:

Člen I.

Cesarski ukaz z dne 7. avgusta 1915. l. (drž. zak. št. 228), s katerim se ukrepajo določila o preskrbovanju prebivalstva z neobhodno potrebnimi reči, se izpreminja in dopolnjuje; glasiti se mora torej tako:

Popisovanje zalog.

§ 1.

Politično deželno oblastvo je pooblaščno, ne kraté za posamezne potrebne reči obstoječih posebnih določil, zaukazati od primera do primera ali redno ponavljajoče se popisovanje zalog neobhodno potrebnih reči.

Z neobhodno potrebnimi reči se umevajo pri tem, kakor tudi sieer v tem cesarskem ukazu,

blago, ki služi, da se zadosti potrebnim življenjskim potrebam za ljudi, in za živilo domačim živalim, ter tudi stvari, iz katerih se izdeluje tako blago.

§ 2.

Po razglasitvi takega zaukaza so izdelovalci, kupčevalci, skladovnice in prometna podjetja, ki imajo neobhodno potrebne reči v svojih ali tujih prostorih v zalogi ali jih hranijo za druge, dolžni političnemu okrajnemu oblastvu naznaniti zalogo po množini in vrsti v roku, določenem v razglasu.

Kdor ima v hrambi zaloge, ki so last drugih, je dolžen navesti tistega, ki ima pravico razpolagati z njimi.

Politično okrajno oblastvo ima pravico tudi brez prejšnjega razglasa zahtevati od posameznih oseb ali podjetij, ki imajo dolžnost dajati pojasnila, navedbo njihovih zalog, določivši jim določen rok.

Politično deželno oblastvo ima pravico popisovanje zalog v razglasu omejiti na tiste kategorije pojasnilu zavezanih oseb, pri katerih je po obsegu njihovega obrata domnevati večje zaloge, ali za tako omejitev ob objavi razglasa pooblastiti politična okrajna oblastva.

Politično oblastvo sme zaloge vsakčas ogledati in, ako se niso naznanile ali ako so se naznanile neresnično, dognati jih na stroške stranke.

§ 3.

Kdor navedb, ki se zahtevajo od njega, ne poda v stavljem roku, se brani odgovarjati na stavljena mu vprašanja ali nepravilno odgovarjanja, se kaznuje z denarno kaznijo do dvetisoč kron ali z zaporom do treh mescev, ako dejanje ne spada pod strožjo kazen.

Preskrbovanje prebivalstva z neobhodno potrebnimi rečmi.

§ 4.

Minister za notranje stvari, v nujnih primerih politično deželno oblastvo more zahtevati zaloge neobhodno potrebnih reči (§ 1, odstavek 2) — ne kraté delokroga osrednjih naprav, ki so se ustanovile za gospodarstvo s takimi potrebščinami — za preskrbovanje prebivalstva za dežele, okraje in

občine od izdelovalcev (pridelovalcev) in kupčevalcev in jim naložiti dolžnost dobave, ako bi bilo sicer preskrbovanje prebivalstva s takimi potrebnimi rečmi v nevarnosti.

Minister za notranje stvari more zaukazati, da se ta pravica zahtevanja izvršuje tudi za zavode in podjetja, ki izvršujejo preskrbovalne naredbe v javnem interesu.

§ 5.

Pred odločbo se je sporazumeti z vojaško upravo, ako treba, po najkrajšem potu.

O potrebnih rečeh, ki so v hrambi javnih skladovnic ali javnega prometnega podjetja, se more ukreniti taka odredba (§ 4) samo z odobrenjem ministra za notranje stvari.

Politična deželna in okrajna oblastva morejo ukreniti že pred odločbo, da se zagotovi blago.

§ 6.

Odškodnino za zahtevano blago naj določi, ako ni dogovora z lepa, privzemši zastopnike tistih mest, za katera se zahtevajo zaloge, in ako mogoče, posestnike zalog, sodišče v nespornem postopanju, zaslišavši izvedence.

Izvedence je jemati praviloma izmed stalno zaprišeženih izvedencev.

Ako je določena za blago najvišja cena, ne sme odškodnina presegrati te cene; sicer je odškodnino določiti po primerni ceni.

Za odločbo je pristojno okrajno sodišče, v čigar okolišju je zahtevano blago. Odločba se more izpodbijati z rekurzom v osmih dneh. Zoper odločbo druge stopnje ni dopusten nadaljen pravni pomoček.

§ 7.

Dolžnost dobave se ne odlaga s sodnim postopanjem (§ 6).

Ako se ne doseže drug dogovor, je plačati ceno v gotovini pred izročitvijo ali zavarovati plačilo, ki ga je dati v štirinajstih dneh od dneva izročitve. Ako cena še ni določena pred izročitvijo, določi zahtevajoče oblastvo (§ 4, odst. 1) višino varščine, ki jo je dati.

§ 8.

Da se zagotovi preskrbovanje prebivalstva z določnimi neobhodno potrebnimi rečmi, more minister za notranje stvari v porazumu z udeleženi ministri:

1. dajati izdelovalcem (pridelovalcem) takih reči ter kupčevalcem in obrtnikom, oziraje se na njihovo storilno sposobnost in njihov gospodarski položaj, zaukaze gledé obrata, oddaje, pridobitve, cen in knjigovodstva;

2. primorati z istimi pogoji izdelovalce (pridelovalce) takih reči, da nadaljujejo izdelovanje (pridelovanje);

3. primorati izdelovalce (pridelovalce) neobhodno potrebnih reči, ako se branijo nadaljevati izdelovanje (pridelovanje) ali ako se zaradi gospodarskega položaja ne more izdati zaukaz po št. 2, da za plačilo prepustijo državi svoje obratne in industrijske naprave; plačilo določi oblastvo, ki je izdalo zaukaz;

4. pooblaščati občine ali občekoristne naprave, da vstopijo v pogodbo o dobavljanju takih reči, in v ta namen nalagati izdelovalcem (pridelovalcem) ter kupčevalcem in obrtnikom dolžnost, da dajejo pojasnila o obstoječih dobavnih pogodbah.

5. izročati občinam ali občekoristnim napravam ali enemu ali več izdelovalcem (pridelovalcem), kupčevalcem ali obrtnikom izključno preskrbovanje posameznih zavodov, krajev ali okolišev s takimi rečmi ter pri tem ukrepati določila o obratu, zlasti o nadaljnji prodaji in o cenah;

6. izdajati predpise za uravnavo porabe.

Odredba v zmislu sprednjih predpisov ni dopustna, ako se more taka naredba izdati na podstavi posebne uravnave, ukrenjene za določno potrebno reč.

Minister za notranje stvari more v porazumu z udeleženi ministri od primera do primera pooblastiti politična deželna oblastva ali jim zaukazati, da izdajo naredbe ozamenjene vrste.

Ako ni takega pooblastila ali takega zaukaza, niso dopustne take odredbe političnih deželnih oblastev.

§ 9.

Ako se pokažejo pri kupčevanju z neobhodno potrebnimi rečmi pomisleki proti načinu poslovanja

ali proti osebi kupčevalca, mu more deželno oblastvo na predlog političnega okrajnega oblastva prepovedati kupčevanje s temi rečmi.

Zlasti mu je to prepovedati, ako kupčevalec ravna zoper oblastvene predpise ali ni slušal oblastvenih zaukazov ali ako se pokaže iz načina njegovega poslovanja, da svojih poslov ne opravlja za preskrbovanje trga z neobhodno potrebnimi rečmi, temveč pretežno z namenom izkoriščati zaradi izrednih razmer nastajajoče menjave cen, da doseže vmesni dobiček.

Trgovinsko ministrstvo more zaukazati, da je treba za kupčevanje z neobhodno potrebnimi rečmi posebnega dovoljenja, in ustanoviti pogoje, s katerimi je podeliti to dovoljenje obče ali omejeno na določne potrebne reči.

§ 10.

Kdor ravna zoper predpise, izdane na podstavi §§ 4, 8 ali 9, se kaznuje z denarno kaznijo do pettisoč kron ali z zaporom do šest mescev, ako dejanje ne spada pod strožjo kazen.

Pravtako se kaznuje, kdor napelje k takemu dejanju ali sodeluje ob njegovi izvršitvi.

Poočitovanje in določanje cen; zavarovanje tržnega prometa.

§ 11.

Kdor ima obrtoma ali na trgu živila na prodaj ali jih prodaja, mora v svojem trgovinskem prostoru, ki je dostopen odjemalcem, na svoji prodajni stojnici ali tržnici na razločno vidnem mestu in z dobro čitljivimi pismenkami poočititi cene za posamezna živila z ozirom na njihovo kakovost in količino.

Ako se prodaja blago po teži, morajo prodajalci dopuščati brezplačno rabo svojih tehtnic, da morejo kupci še enkrat tehtati prodane reči.

Kdor ravna zoper katerega teh predpisov, se kaznuje z denarno kaznijo do dvetisoč kron ali z zaporom do treh mescev.

§ 12.

Določuje najvišje cene (maksimalne tarife) za prodajanje reči na drobno, ki spadajo med najpotrebnejše potrebščine vsakdanjega živeža,

more politično deželno oblastvo opustiti postopanje, določeno v § 51, odstavek 3, obrtnega reda.

§ 13.

Politično deželno oblastvo in z njegovim pooblaščenjem politično okrajno oblastvo more v interesu preskrbovanja prebivalstva izpremeniti ali dopolniti tržne rede, izvzemši tarifo tržnih pristojbin.

Občina tržnega kraja mora po svojih organih pred začetkom trga (semnja) določiti za dobo trga dopustne prodajne cene za živila tako za trgovino na debelo kakor tudi za trgovino na drobno, jih razglasiti na trgu in skrbeti zato, da se ljudje držé teh cen, s primernimi naredbami, ako treba tudi s takojšnjo odpravo s trga.

§ 14.

1. Kdor koga odvrta, naj ne gre na trg z neobhodno potrebnimi rečmi, da se spravi manj stvari na trg;

2. kupčevalec, ki odkupi obiskovalcu trga na potu na trg neobhodno potrebne reči, ki jih spravlja na trg;

3. kdor proda ali kupi na trg prinese neobhodno potrebne reči pred pričetkom uradno določenih tržnih ur;

4. kdor preseže na trgu za dopustne objavljene prodajne cene za živila ali sicer določene najvišje cene,

se kaznuje z denarno kaznijo do dvetisoč kron ali z zaporom do treh mesecev, ob obtežljivih okoliščinah pa z denarno kaznijo do pettisoč kron ali z zaporom do šest mesecev, ako dejanje ne spada pod strožjo kazen. Krivec se more tudi v primerih, navedenih pod št. 3 in 4, za vedno ali za določen čas izključiti od trga.

Istim kaznim zapadejo osebe, ki napeljejo k enemu navedenih kaznivih dejanj ali sodelujejo ob njegovi izvršitvi.

Kršenje dobavne dolžnosti.

§ 15.

1. Kdor namenoma krši dolžnost izdelati (pridelati) ali dobaviti neobhodno potrebne reči, ki je osnovana v oblastvenem zaukazu, izdanem na podstavi §§ 4 ali 8;

2. poddobavitelj, posredovalec ali uslužbenec ob takem izdelovanju ali dobavljanju, ki namenoma s kršenjem svojih dolžnosti spravlja opravilo v nevarnost ali jo prepreči,

se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta, ako je bilo vsled dejanja večje število oseb v nevarnosti glede preskrbe z neobhodno potrebno rečjo. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajsettisoč kron.

§ 16.

1. Kdor namenoma krši dolžnost, osnovano v pogodbi z javnim oblastvom, dobavljati neobhodno potrebne reči;

2. poddobavitelj, posredovalec ali uslužbenec ob taki dobavi, ki nalašč s kršenjem svojih dolžnosti spravlja opravilo v nevarnost ali jo prepreči,

se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajsettisoč kron,

Zatajevanje zalog.

§ 17.

1. Kdor proti dolžnosti dajati pojasnila, ki mu je naložena, nalašč zatajuje oblastvu zaloge neobhodno potrebnih reči, ki so v njegovi posesti ali v njegovi hrambi, se kaznuje zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do šest mesecev. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvetisoč kron.

2. Kdor se zakrivi navedenega dejanja glede zalog, kojih vrednost presega petsto kron, se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajsettisoč kron.

Isti kazni zapadejo osebe, ki ravnajo namestuje tiste, ki so dolžni dajati pojasnila, in se zakrivijo takega zatajevanja.

Draženje.

§ 18.

1. Kdor zahteva, izrablja izredne razmere, povzročene z vojnim stanjem, za neobhodno potrebne reči očilno čezmerne cene, se kaznuje

zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do šest mesecev. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvetisoč kron.

2. Povračljivi storilec se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajsettisoč kron.

§ 19.

1. Kdor ob nakupovanju neobhodno potrebne reči, ki jo hoče prodati naprej, s ponudbo prekaša ceno, ki jo zahteva prodajalec, ali če se ne zahteva določena cena, dotlej običajno ceno, se kaznuje zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do šest mesecev. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvetisoč kron.

2. Povračljivi storilec se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajsettisoč kron.

§ 20.

Kdor se z drugimi dogovori, da bode za neobhodno potrebne reči, izrablja izredne razmere, ki jih je povzročilo vojno stanje, terjal očitno čezmerne cene, se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajsettisoč kron.

§ 21.

1. Kdor neobhodno potrebne reči poškoduje, uniči ali naređi, da so brez vrednosti, da bi zmanjšal ponudbo takih reči;

2. kdor pokupi neobhodno potrebne reči ali omeji njih izdelovanje ali trgovino, da bi čez mero zvišal njihovo ceno;

3. kdor razširja neresnična poročila ali uporablja drug pomoček, da bi koga premotil, da bi povzročil draginjo neobhodno potrebnih reči,

se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajsettisoč kron.

Zaloge zapadejo, izguba obrtne pravice in objava rzsodbe.

§ 22.

V primerih obsodbe po §§ 3, 11, 14 do 21 se lahko v sodbi izreče, da so storilčeve zaloge zapadle v prid državi. Isto se lahko odredi pri obsodbi po § 10, ako se je storilec zakrivil ravnanja zoper oblastveni zaukaz, naj dobavi neobhodno potrebne reči, ali ravnanja zoper predpise § 9.

Varnostna-oblastva in oblastva, ki so pristojna, da izrečejo zapad, lahko odredijo zasego zalog, da se zagotovi zapad.

Zapadle zaloge naj porabi država za preskrbovanje prebivalstva.

V primerih obsodbe po §§ 10, 11, 14 do 21 se lahko rzsodi tudi na izgubo obrtne pravice za vedno ali za določen čas.

§ 23.

Ako je v javnem interesu, da se objavi obsodba zaradi draženja, oznameni sodišče v rzsodbi enega ali več listov, v katerih je po enkrat objaviti rzsodbo na krivčeve stroške. Sodišče more poleg ali namesto objave v listih zaukazati, da se rzsodba javno nabije v občinah, kjer krivec stanuje ali kjer je storil kaznivo dejanje.

Ako so posebni razlogi za to, je objaviti tudi razloge rzsodbe.

Obča določila.

§ 24.

Zoper odredbe, ki so jih ukrenila politična oblastva na podstavi določil §§ 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12 in 13, odstavek 1, in zoper odredbe, ki jih je ukrenila občina tržnega kraja na podstavi § 13, odstavek 2, ni dopusten priziv. Predpostavljenemu političnemu oblastvu pa je pridržano uradoma popreskusiti vse odredbe in, ako treba, izdati potrebna ukazila.

§ 25.

Postopek zaradi kaznivih dejanj, navedenih v §§ 3, 10, 11 in 14, gre političnim okrajnim oblastvom, postopek zaradi kaznivih dejanj, navedenih v §§ 15 do 21, pa sodiščem.

Gledé prestopkov, spadajočih v področje političnih oblastev, se morejo po ministrstvenem ukazu z dne 1. marca 1915. l. (drž. zak. št. 49) izdati kazenske odredbe brez prejšnjega postopanja.

§ 26.

Občine so dolžne sodelovati v izvrševanju tega cesarskega ukaza.

Sklepna določila.

§ 27.

Vlada je pooblaščená, določila tega cesarskega ukaza z ukazom izpremeniti ali dopolniti, jih docela ali deloma razveljaviti za vse ali le za posamezne upravne okoliše.

§ 28.

Povodom vojne izdani posebni predpisi o popisovanju zalog, najvišjih cenah, dobavnih dolžnosti in dr. se ne izpreminjajo s tem cesarskim ukazom.

Člen II.

Ta cesarski ukaz dobi moč tretji dan po dnevu razglasitve.

Zaradi kršenja dobavne dolžnosti tekoče kazenske stvari naj izročijo sodišča političnim okrajnim oblastvom, ako dejanje v zmyslu tega ukaza ne spada več pod pristojnost sodišč. Izvzeti so primeri, v katerih se je izrekla sodba na prvi stopnji pred dnevom veljavnosti tega ukaza.

Izvršiti ta cesarski ukaz je naročeno ministru za notranje stvari v porazumu z drugimi udeleženi ministri.

Na Dunaju, 21. dne avgusta 1916. l.

Franc Jožef s. r.

Stürgkh s. r.

Georgi s. r.

Forster s. r.

Trnka s. r.

Morawski s. r.

Hohenlohe s. r.

Hochenburger s. r.

Hussarek s. r.

Zenker s. r.

Leth s. r.

Spitzmüller s. r.